

Пише: Сергеј Лавров
понедељак, 24 мај 2010 11:49

Председнику Руске Федерације, Дмитрију Медведеву

Поштовани Дмитриј Анатољевичу,

У складу са Вашим налогом, изложеним у Обраћању Федералној скупштини Руске Федерације 2009. године, представљам Вам пројекат *Програма ефикасног коришћења спољнополитичких фактора на системској основи у циљу дугорочног развоја Руске Федерације* (у прилогу), који је израдило Министарство иностраних послова Русије.

Пројекат се темељи на спољнополитичким задацима садржаним у Обраћању, у тесној вези са потребама сложеног модерновања земље, као и са позицијама *Концепције спољне политике Руске Федерације* из 2008. године. У обзир је узет и извештај Владе Руске Федерације о критеријумима оцењивања резултата спољнополитичких делатности на решавању задатака модерновања и технолошког напретка.

При томе полазимо од следеће анализе текућег тренутка глобалне ситуације.

1.

Светска финансијско-економска криза представља последицу оствареног западноцентричног система глобалног управљања под доминацијом САД, као и њему одговарајуће етапе глобализације. Показавши се као најтежи потрес светске економије и финансија од времена Велике депресије из тридесетих година прошлог века, данашња криза представља својеврсни болесни нус-продукт преформатирања савременог света после краја „Хладног рата“ и смене координатног система међународних односа, који је у први план изнео безбедносне изазове и претње, једнаке за све државе. Њихова природа је трансгранична и против њих се ефикасно може деловати само кроз колективне напоре светске заједнице. Као резултат таквих напора, поред изласка из

кризе, може доћи до образовања позитивног, уједињујућег дневног реда у међународним односима.

Криза је оголила проблеме светског финансијског система везане за хипертрофиране димензије тржишта капитала и непрозирност многих финансијских инструмената, укључујући регулисање ликвидности долара у оптицају и прекомерну распрострањеност коришћења позајмљених средстава у рукавању са хартијама од вредности, што је допринело спекулативном надувавању тржишта различитих актива. Снажан извор нестабилности лежи у самој униполарној конфигурацији савременог светског финансијског система са центром у САД, која је, попут утопијског покушаја повратка либералном капитализму, доказала своју урођену непостојаност у условима међународних економских односа очишћених од политизација, ванекономских императива идеолошке конфронтације.

Под утицајем идеја либерализма, разорне последице кризе поспешило је и одступање државе од одговорности за резултате националног и међународног развоја. Криза је показала да држава остаје кључни инструмент заштите и усаглашавања интереса појединца и заједнице, основни учесник процеса међународне сарадње. Уопште узев, своју стабилност је доказао социјално оријентисани модел економског развоја, разрађен у Западној Европи у условима „Хладног рата“, који је постао једно од најважнијих достигнућа историјског развоја Европе.

2.

Први резултати напора на оснивању нових, ефикасних механизма израде колективних решења за глобалне проблеме у великој мери су скромни. Основни резултат јесте стварно учвршћивање представничке „Групе двадесеторице“ (Г20) у улози главног облика колективног лидерства, уз смањење улоге „осморке“. У документима самита „двадесеторице“ у Питсбургу одређени су утемељујући принципи стабилног економског деловања и предвиђени механизми узајамног међународног надгледања њиховог спровођења, што у међународним односима утврђује принцип „солидарне одговорности“ и шири могућности наше сарадње са партнерима са циљем подстицања борбе са кризом. Од великог значаја има усвојена (на инсистирање земаља БРИК зоне) одлука о прерасподели тежине пакета квота у ММФ и Светској банци (за 5%, односно 3%) у корист земаља у развоју. Истовремено, реформе ових институција се отежу, а перспектива изградње алтернативних глобалних инструмената још се не оцртава.

За то време, криза је убрзала значајне дубинске процесе, чији ће исход управо оформити нови облик система глобалног управљања. Тенденција учвршћивања нових центара економског раста и политичког утицаја, укључујући и механизме мрежне дипломатије, предодређују на мултиполарној основи даље трансформисање глобалног система управљања. Додатни импулс добио је и процес регионализације глобалне политике, који ће одредити модалности следеће етапе глобализације.

3.

У ситуацији када је потресена сама материјална основа доминације Запада у глобалној политици, економији и финансијама, укључујући и улогу америчког долара као преовлађујуће међународне резервне валуте, напори Вашингтона и његових најближих савезника концентришу се на покушаје да се омогући „меко приземљење“ постојећег система у процесу реформи, са циљем задржавања западне контроле над њим. На то делимично указују настојања да се очува финансијска „седморка“ у свом претходном облику, то јест без нашег учешћа, као и затворени карактер њеног деловања. Вашингтон највише улаже у реализовање, по своје интересе значајне, финансијско-економске међузависности са Кином и маргинализацију вишестраних формата у којима САД не учествују, попут БРИК и ШОС. Приоритетно усмерење политике САД остаје неутрализација деловања земаља-извозника енергената које нису под контролом Запада на учвршћивању својих позиција и координацији рада на енергетском тржишту.

У контексту крупних фактора ризика, везаних са болесничко прилагођавање Запада ситуацији која се кардинално изменила, треба похранити и проблем разоткривања трансформационог потенцијала администрације Барака Обаме у САД. Дневни ред промена који је она објавила изазива прогресивну поларизацију у америчкој политичкој елити и друштву. Упадљиви су покушаји повратка на политику конфронтације прошле администрације, као средству решавања садашњих проблема, поготово финансијско-економских. На то указују настојања десно-конзервативних снага, укључујући и војни, безбедносни и спољнополитички естаблишмент, које настоје принудити председника Обаму да сопствени курс спољнополитичког деловања гради по матрици „рата против терора“, укључујући и отварање његовог новог фронта и Јемену. У том ће смеру деловати и широка конфронтација са Ираном, ако Вашингтон допусти себи да се испровоцира на ударе по иранској нуклеарној инфраструктури, као и замишљено заостравање са Пекингом, изазвано плановима испоруке америчког наоружања Тајвану, што може произвести крајње непредвидљиве последице у контексту квалитативно другачије аутоперцепције Пекинга у садашњој ситуацији. У ту линију спадају и, фебруара ове године, у Букурешту најављени планови размештања елемената противракетне одбране САД на територији Румуније.

Изгледа да је у Америци превише уврежена инерција милитаризације спољне политике, економског и технолошког развоја земље, да политичке снаге које заступају традиционалну спољнополитичку филозофију САД и корпоративни интереси који стоје иза њих, не би покушали да врате време уназад. Слабљење позиција председника Барака Обаме унутар земље олакшаваће реализовање таквог сценарија.

4.

У целини узев, у светској политици и економији гради се ново конкурентско окружење за мултиполарну дипломатију, унутар кога критеријум успеха постаје способност узимања у обзир интереса средњих и малих земаља, које нису заступљене у „двадесеторци“, нити другим ексклузивним клубовима. У вези с тим, тешко је преценити улогу ОУН као светске организације која поседује јединствену легитимност. Важан темељ очувања централног места ОУН у решавању заоштрених економских проблема светског развоја, постављен је током Конференције на највишем нивоу о глобалној финансијско-економској кризи и њеним последицама по развој, која се одржала у Њујорку, у јуну 2009. године.

Иако ће коначну јасност у параметре нове међународне архитектуре унети подведени резултати кризе, о којима је засад рано да се суди, и без обзира на задржан висок степен непредвидљивости и варијабилности развоја догађаја, већ се појављују повољни спољашњи услови за решавање задатака модернизације и технолошког напретка. У неку руку, глобална криза је у одређеној мери изједначила почетне позиције држава у етапи посткризног развоја, лишивши групу водећих земаља значајног дела нагомиланих предности и суочивши их са крупним проблемом тегобних буџетних дефицита и растом јавног дуга. Стручњаци управо могућу кризу државних финансија САД, Велике Британије и других земаља Запада разматрају као највероватнији извор „другог таласа“ потреса у глобалној економији и финансијама.

Императиви модернизације постали су заједнички за све државе, без изузетка. У општем сплету односа приметно расте значај унутрашњег тржишта, који се повећава кроз остварење одговарајућих владиних програма, укључујући и реализовање крупних инфраструктурних пројеката и набавке машина и технике у оквиру ојачавања перспективних грана привреде, као и преласка на „зелену економију“ у циљу уштеде енергије и енергетске ефикасности. Све то шири могућности за равноправну и узајамно корисну сарадњу, што на мултилатералној основи, што у оквиру билатералних односа са нашим иностраним партнерима, као и за превођење одговарајућег спољнополитичког

деловања на системску основу.

5.

Главна средства заштите руских интереса у свету који се брзо мења јесу доследно и ефикасно реализовање модернизационог дневног реда, омогућавање равноправног учествовања Русије у доношењу кључних међународних одлука, као и учвршћивање на том плану узајамне делатности са нашим истомишљеницима и партнерима.

Од највећег значаја биће наша подршка позитивним променама у светској политици, учвршћивање односа међузависности са водећим светским и регионалним државама на основу узајамног прожимања економија и култура, остварење спољашњих извора модернизације, укључујући изградњу „модернизационих савеза“ са нашим основним западноевропским партнерима и Европском унијом у целини. Неопходно је пронаћи могућности коришћења америчког технолошког потенцијала и превладати ограничења на предавање високих технологија Русији, која и даље постоје у САД. Истовремено су потребна технолошка партнерства са низом других држава у динамичном развоју, какве су Бразил, Индија, Јужна Кореја, Сингапур и, по свој прилици, Кина.

Нарочиту пажњу треба посветити праћењу нарастајуће улоге Кине у међународним пословима, укључујући и перспективу последица деловања Пекинга по наше глобалне и регионалне интересе. При томе – с обавезним узимањем у обзир развоја ситуације – треба полазити од принципијелног значаја учвршћивања Кине на позицијама заједничког деловања са нама унутар „Групе двадесет“, БРИК, ШОС, као и Савета безбедности ОУН (где у савременим условима Кинезима чешће треба наша подршка, него нама њихова).

У оквиру свеопште светске тенденције учвршћивања регионалног нивоа управљања, важно је активно користити императиве преовладавања последица глобалне кризе за консолидовање простора ЗНД. Треба инсистирати на објективним конкурентним предностима, којим располажу сви учесници интеграционих процеса у оквиру Заједнице, а чије језгро треба да буде Евроазијска економска заједница (ЕврАзЕС) и, пре свега, Царинска унија Русије, Казахстана и Белорусије, као и перспектива доласка до јединственог економског простора. На тој основи треба активно деловати против покушаја ванрегионалних снага да „разиђу“ наше земље.

Пише: Сергеј Лавров
понедељак, 24 мај 2010 11:49

Полазећи од тога да, са узимањем у обзир размера изазова који стоје пред земљом, руска спољнополитичка линија мора да се гради на такав начин, како би односи, како са партнерима, тако и у оквиру механизма мрежне дипломатије, учвршћивали нашу уравнотежену улогу у међународним односима, а потенцијал утицања на преображај система глобалног управљања ефикасно доприносио решавању дугорочних циљева развоја земље.

Молим Вас да ово узмете у разматрање.

10. фебруара 2010.

Дати текст представља писмени експозе нацрта стратешког спољнополитичког документа насловљеног Програм ефикасног коришћења спољнополитичких фактора на системској основи у циљу дугорочног развоја Руске Федерације, а који је министар иностраних послова Русије Сергеј Лавров упутио на разматрање руском председнику Дмитрију Медведеву у фебруару ове године. Експозе је, као и приложени документ од више од педесет страница, у целини објавио руски Newsweek у свом електронском издању, и он се у интегралном облику на руском језику може се наћи на адреси <http://www.runewsweek.ru/country/34184/>

• Превео са руског Никола Танасић.